



JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Sandra Lindqvist

Utvisning på grund av brott – ett rättssäkert
och effektivt rättsmedel eller ett slag i luften?

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Karol Nowak

Termin för examen: Period 1 - VT2020

Innehåll

<i>Summary</i>	1
<i>Sammanfattning</i>	3
<i>Förkortningar</i>	5
1 Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och forskningsfråga.....	7
1.3 Metod	8
1.4 Disposition	9
1.5 Avgränsningar	9
2 Utlänningskontrollens bakgrund och syfte	11
2.1 Ett historiskt perspektiv	11
2.1.1 Tidigt 1800-tal – år 1927	11
2.1.1.1 Analys.....	13
2.1.2 År 1927 - nutid.....	13
2.1.2.1 Analys.....	16
3 Utvisning på grund av brott	18
3.1 Utvisning som särskild rättsverkan	18
3.2 Utvisningens betydelse för straffmätning och påföljdsval.....	19
3.3 Analys	21
4 När kan utvisning på grund av brott ske?	23
4.1 Förutsättningar för utvisning.....	23
4.1.1 Brottets svårighetsgrad.....	24
4.1.2 Återfallsrisk.....	25
4.1.3 Brottets allvarighet	27
4.1.4 Analys.....	29
4.2 Begränsningar i möjligheterna att utvisa	31
4.2.1 Anknytning till Sverige.....	31

4.2.2	Synnerliga skäl	33
4.2.3	Förstärkt skydd mot utvisning.....	37
4.2.3.1	Flyktingar.....	37
4.2.3.2	Unga lagöverträdare	38
4.2.4	Analys.....	38
4.3	Återreseförbud	39
4.4	Verkställighet och dess hinder	40
4.4.1	Verkställighetshinders påverkan på meddelande av utvisningsbeslut.....	40
4.4.1.1	Analys.....	42
4.4.2	Verkställighetshinders påverkan vid redan meddelat utvisningsbeslut	43
4.4.2.1	Analys.....	44
5	<i>Utvisning i praktiken.....</i>	45
5.1	Media och politiken	45
5.2	Statistik över utvisningsbeslut.....	46
5.2.1	Analys.....	48
5.3	Statistik över verkställighet.....	48
5.3.1	Analys.....	50
6	<i>Slutord.....</i>	51
	<i>Bilaga A.....</i>	52
	<i>Käll- och litteraturförteckning.....</i>	53
	<i>Rättsfallsförteckning.....</i>	57

Summary

A foreigner who commits a crime that has prison in the punishment scale can be expelled from Sweden. For expulsion to become relevant the foreigner must be sentenced to a more severe penalty than a fine. There must also be a risk of relapse in crime or be a matter of such a severe crime that the foreigner should not be allowed to stay in the country. When the court examine the expulsion issue, it must consider the foreigner's connection to Swedish society and thereafter make an overall assessment of the reasons for and against expulsion. If the foreigner has been living in Sweden for a long period of time, special reasons for expulsion are required. These special reasons make up a very strong protection from expulsion for the foreigner.

The legislation in expulsion due to crime is briefly formulated and entails uncertainties in many aspects. Examples of these uncertainties are which factors that may be considered in a risk of relapse in crime assessment when there is no previously documented crime and how the factors in the assessment of a foreigner's connection to Swedish society should be evaluated. These uncertainties entail difficulties in predicting the outcome of the overall assessment of the court when the reasons for and against expulsion are weighed. It is reasonable to assume that the uncertainties can lead to equal cases not being treated equally, as the court is given a lot of room for interpretation in its overall assessment. From a rule of law perspective these circumstances are problematic as the rule of law is firmly based on the law being predictable. The legislator needs to take a clearer position in the legislation to remediate the present issues.

The statistics available regarding expulsion due to crime indicate that foreigners who have a weak or no connection to the Swedish society are expelled to a much greater extent than those who have a strong connection. The statistics thus confirm that the protection against expulsion for foreigners with a strong connection to the Swedish society is as strong as the legislator

intended. Legislation can, in this aspect, be considered effective because it has achieved what the legislature intended. However, the statistics generally show low numbers of expulsion of foreigners sentenced to prison. Thus, the law on expulsion due to crime does not appear to be effective in terms of how frequently expulsion due to crime is used.

Sammanfattning

En utlänning som begår brott med fängelse i straffskalan kan utvisas ur Sverige. Utlänningen måste, för att utvisning ska bli aktuellt, dömas till ett strängare straff än böter och det måste antingen föreligga en risk för återfall i brottslighet eller vara fråga om ett brott som är så allvarligt att utlänningen inte bör få stanna i landet. Vid prövningen av utvisningsfrågan ska domstolen dessutom ta hänsyn till utlänningens anknytning till det svenska samhället och göra en helhetsbedömning där skälen för och emot utvisning vägs mot varandra. Har utlänningen vistats i Sverige en längre tid krävs det synnerliga skäl för utvisning vilket innebär ett mycket starkt skydd för den enskilde.

Lagstiftningen om utvisning på grund av brott är knapphändigt formulerad och medför oklarheter i många avseenden. Exempel på oklarheter är vilka faktorer som får vägas in i en återfallsriskbedömning när det inte föreligger någon tidigare dokumenterad brottslighet och hur faktorerna i bedömningen av en utlänningens anknytning ska värderas. Problematiken med dessa oklarheter medför svårigheter att förutse utgången i den helhetsbedömning som domstolen gör då skälen för och emot utvisning vägs mot varandra. Det är rimligt att anta att oklarheterna även kan leda till att lika fall inte behandlas lika eftersom domstolen ges stort tolkningsutrymme i sin helhetsbedömning. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är dessa omständigheter problematiska då rättssäkerhet till stor del bygger på att lagen ska vara förutsebar. För att avhjälpa problematiken krävs att lagstiftaren tar tydligare ställning och vågar lagstifta i frågorna.

Den statistik som är tillgänglig avseende utvisning på grund av brott tyder på att de utlänningar som har svag eller saknar anknytning till det svenska samhället utvisas i betydligt högre grad än de som har stark anknytning. Statistiken bekräftar således att det skydd mot utvisning som lagstiftaren valt att införa är mycket starkt. Lagstiftningen kan, i denna aspekt, anses vara effektiv eftersom den uppnått vad lagstiftaren ämnat. Statistiken visar dock

generellt på låga siffror avseende utvisning för fängelsedömda utlänningar. Lagstiftningen om utvisning på grund av brott ter sig således inte effektiv i fråga om hur frekvent det blir aktuellt.

Förkortningar

BRÅ	Brottsförebyggande rådet
Dir.	Direktiv
Prop.	Proposition
RF	Regeringsformen
SOU	Statens offentliga utredningar
SFS	Svensk författningssamling
UtlL	Utlänningslagen

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den som är svensk medborgare har en grundlagsskyddad rätt att vistas i Sverige. Grundlagsskyddet följer av 2 kap. 7§ regeringsformen (1974:152), RF, där det framgår att ingen svensk medborgare får landsförvisas eller hindras att resa in i landet. Utlänningar åtnjuter inte samma grundlagsskyddade rätt. Av 8 a kap. Utlänningslagen (2005:716), UtlL, följer att en utlänning som döms för brott som kan leda till fängelse under vissa omständigheter får utvisas ur Sverige.

De senaste åren har media rapporterat om flertalet fall med utlänningar som trots att de dömts för grova brott får stanna i landet. I många av de fallen har domstolen ansett att det inte föreligger synnerliga skäl för utvisning eftersom utlänningen har en stark anknytning till Sverige och har bott eller vistats i landet under många år.¹ Media rapporterar även om fall då domstolen har meddelat utvisningsbeslut till följd av brott men verkställighetshinder mot utvisning föreligger varför utlänningen trots allt kan stanna i landet.²

Hos vissa i samhället verkar det finnas en uppfattning att det inte är acceptabelt att grovt kriminella som inte är svenska medborgare får stanna kvar i Sverige trots att de begått allvarliga brott. Såväl i medierna som inom vissa politiska partier har röster väckts för att större krafttag i utvisningsfrågan måste tas.³ Av debatten framträder ett behov av att undersöka hur och om nuvarande lagstiftning fungerar.

¹ Malmgren, Våldtäktsman får stanna i Sverige – slipper utvisning, Expressen, 24/4 2019.

² Efendic, Var fjärde utvisningsärende hos polisen kan inte verkställas, SVD, 25/2 2019.

³ Motion 2018/19:1902 av Louise Meijer (M), motion 2018/19:869 av Edward Riedl (M), motion 2018/119:2469 av Andreas Carlsson m.fl. (KD).

1.2 Syfte och forskningsfråga

Det verkar finnas en uppfattning hos vissa i samhället att nuvarande lagstiftning vad gäller utvisning på grund av brott inte räcker till. Röster har väckts, inom media och politiken, för att fler utlänningar borde utvisas till följd av brott och att det är oacceptabelt att utlänningar som begår grova brott i Sverige får stanna kvar. Ur dessa röster uppstår ett behov av att undersöka nuvarande lagstiftning närmare. Syftet med denna uppsats är därför att kritiskt analysera institutet utvisning på grund av brott.

Analysen omfattar en utredning av gällande lagstiftning och praxis på området med fokus på rättssäkerhet och effektivitet. Rättssäkerheten hos lagstiftningen är viktigt i sammanhanget för att säkerställa att utlänningar som står inför utvisning behandlas lika och har en möjlighet att förutse utgången när lagen ska tillämpas i domstol. Förutsebarhet kan även sägas vara viktigt ur en samhällssynpunkt för gemeneman eftersom möjligheten att förstå och förutse lagstiftningens tillämpning torde öka samhällets förtroende för både lagstiftaren och rättsväsendet.

Som ovan nämnt ligger fokus för den kritiska analysen även hos lagstiftningens effektivitet. Här måste begreppet effektivitet definieras inom ramen för uppsatsen. Med effektivitet avser uppsatsen dels om nuvarande lagstiftning fungerar så som lagstiftaren avsett, dels i vilken grad nuvarande lagstiftning medför att de utlänningar som begår brott i Sverige utvisas.

Det faller sig naturligt att undersöka effektiviteten hos lagstiftningen eftersom de kritiska röster som finns anser att fler borde utvisas än idag. Även det faktum att utvisning inte alltid sker i fråga om utlänningar som begått grova brott i landet utgör en grund till att undersöka om lagstiftningen faktiskt fungerar så som man avsett.

Genom att undersöka lagstiftningen, praxis och statistik utifrån ett rättssäkerhets- och effektivitetsperspektiv besvarar uppsatsen forskningsfrågan:

Är utvisning på grund av brott ett effektivt och rättssäkert rättsmedel?

1.3 Metod

Metoden som tillämpats i denna uppsats är rättsdogmatisk metod. Det innebär att gällande rätt har undersökts och analyseras med hjälp av de allmänt accepterade rättskällorna som lagtext, förarbeten och praxis.⁴

Utredningen av gällande rätt görs utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. Med rättssäkerhet avser uppsatsen dels den formella rättssäkerheten, dels den materiella rättssäkerheten. Den formella rättssäkerheten tar sikte på förutsebarheten hos rättsnormerna medan den materiella rättssäkerheten utgör en avvägning mellan förutsebarhet och andra etiska värden.⁵ Det innebär att den materiella rättssäkerheten ställer krav på att beslut som innebär rättsskipning eller myndighetsbeslut i hög grad ska vara förutsebara på grund av rättsnormerna men även vara i hög grad etiskt godtagbara.⁶

I uppsatsen kommer principerna om proportionalitet, likhet inför lagen och förutsebarhet att dominera rättssäkerhetsperspektivet.

Liksom nämnt i föregående underkapitel utreds begreppet effektivitet ur två olika perspektiv. För det första avser begreppet effektivitet om lagstiftningen på området uppfyller det som lagstiftaren ämnat att den ska uppfylla. För det andra avses med begreppet effektivitet i vilken grad lagstiftningen medför utvisning av utlänningar som begår brott i Sverige.

⁴ Kleineman, Rättsdogmatisk metod. I: Nääv & Zamboni (2018) s. 21.

⁵ Peczenik (1995) s. 95.

⁶ Peczenik (1995) s. 94.

1.4 Disposition

Uppsatsen rymmer sex kapitel. Det första kapitlet är en inledning till ämnet där uppsatsens syfte, metod och frågeställning presenteras. Här besvaras vad, varför och hur uppsatsen undersöker institutet om utvisning på grund av brott.

För att ge en bild av hur och varför utvisning infördes i svensk lag redogör kapitel två för det historiska perspektivet bakom Sveriges utlänningskontroll. Särskild betoning ligger på utvisning till följd av brott.

Kapitel tre behandlar utvisning på grund av brott ur dess tekniska definition, särskild rättsverkan av brott, och vilken betydelse som utvisning får för straffmätning och påföljdsval. Bestämmelserna som behandlas återfinns i brottsbalken (1962:700) och är av vikt eftersom de bestämmer utvisningens funktion i rättsprocessen.

För att vidare möjliggöra en kritisk analys avseende utvisning på grund av brott kommer Utlänningslagen (2005:716) 8 a kap. jämte praxis att behandlas i uppsatsens kapitel fyra. Lagstiftningens effektivitet behandlas i det femte kapitlet utifrån den statistik som finns tillgänglig på området.

Analysen sker löpande efter respektive kapitel eller underkapitel och avslutas i kapitel sex med ett slutord.

1.5 Avgränsningar

Om en utlänning som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare saknar pass eller tillstånd som krävs för att få uppehålla sig i landet kan han eller hon utvisas enligt 8 kap. 6§ UtL. Utvisning av en utlänning kan således ske av andra anledningar än brott. Eftersom uppsatsens behandlar utvisning på grund av brott kommer inte utvisningsinstitutet att behandlas i sin helhet.

Uppsatsens fokus i fråga om lagstiftningens effektivitet ligger på utvisning till följd av allvarlig brottslighet. Mindre allvarlig brottslighet kommer inte att närmare behandlas eftersom det är utvisningens vara eller icke vara gällande just de allvarliga brotten som är uppmärksammat i sammanhanget.

EES-medborgare och deras familjemedlemmar omfattas av, delvis, andra bestämmelser i utlänningslagen än tredjelandsmedborgare. Bestämmelserna är mer restriktiva än bestämmelserna som avser tredjelandsmedborgare och skyddet mot utvisning är starkare. EES-medborgare och deras familjemedlemmar omfattas dessutom av den fria rörligheten inom EU-rätten. Sammantaget torde detta medföra att utvisning inte kommer på fråga i samma utsträckning som för tredjelandsmedborgare varför bestämmelserna inte kommer att behandlas inom ramen för uppsatsen.

I kapitel fyra av uppsatsen behandlas begränsningar i möjligheten att utvisa. En faktor som här tas upp och som beaktas vid utvisning av en utlänning är om han eller hon har barn i Sverige. I offentliga utredningar har detta kallats för barnperspektivet och innebär att domstolen ska beakta barnets bästa i fråga om utvisning av en förälder. Barnperspektivet behandlas i likhet med de övriga begränsningarna för möjligheten att utvisa en utlänning eftersom det vore att frånga uppsatsens syfte att vidareutveckla frågan om barnets bästa.

2 Utlänningskontrollens bakgrund och syfte

Den svenska utlänningslagstiftning har varit föremål för många förändringar genom åren. I detta kapitel kommer utlänningslagstiftningen presenteras ur ett historiskt perspektiv för att ge en bild om dess syfte och utveckling över tiden. På intet sätt görs anspråk på en uttömmande beskrivning av samtliga förändringar i lagstiftningen under den aktuella tidsperioden. Redogörelsen är istället översiktlig och tar avstamp i de för uppsatsen relevanta aspekterna.

2.1 Ett historiskt perspektiv

2.1.1 Tidigt 1800-tal – år 1927

Under tidigt 1800-tal infördes passtväng i Sverige. Passtväng avskaffades emellertid år 1860 och utlänningar kunde fritt resa in och utan tillstånd uppehålla sig i Sverige. En viss praxis avseende utvisningsrätt utvecklades under perioden, en utlänning kunde nämligen utvisas då det krävdes ur statens intresse.⁷ Denna utvisningsrätt var inte lagstadgad utan sprang ifrån den folkrättsliga grundprincipen att var stat har rätt att bestämma vilka utlänningar som uppehåller sig innanför dess gränser.⁸

Efter många år med fritt folkutbyte infördes år 1914 Sveriges första utvisningslag. Kravet på en reglering av invandringen växte fram efter sekelskiftet, i kölvattnet av vad man ansåg vara oönskad invandring. I en skrivelse från år 1907 anförde regeringen att invandringen hade tagit avsevärda dimensioner vilket medförde olägenheter för Sverige. Främst,

⁷ Sandesjö & Wikrén: Utlänningslagen med kommentarer (1 oktober 2019, 11C uppl., JUNO), under rubriken Inledning, Tidigare utlänningslagstiftning.

⁸ SOU 1967:18 s.40.

menade regeringen, att problematiken låg i utlänningar som sökte att förvärva sitt uppehälle genom illojal affärsverksamhet, försämrade de svenska arbetarnas möjlighet till arbete samt belastade fattigvården. Genom denna nya utlänningslag kunde länsstyrelserna utvisa utlänningar som begått brott och dömts till fängelse eller straffarbete under minst 6 månader om hans eller hennes fortsatta vistelse kunde antas medföra fara för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet. Synnerliga skäl för utvisning krävdes dock om utlänningen haft fast bostad i Sverige under 5 år före det begångna brottet.⁹ Lagen möjliggjorde även utvisning eller avvisning av andra vad man då kallade icke önskvärda utlänningar, till exempel lösdrivare som inte råde medel att försörja sig.¹⁰ 1914 års utvisningslag tog fäste på den individuella kontrollen av utländska medborgare medan föreskrifter om en generell kontroll, såsom bestämmelser om passtvang eller anmälningsskyldighet, saknades.¹¹

3 år senare, år 1917, då världen befann sig i ett världskrig¹² stod Sverige inför hungersnöd. Staten hade sedan år 1916 ransonerat socker och beslutade nu att även ransonera bröd och mjöl samt ta i beslag förråd av brödsäd, hårt bröd och mjöl.¹³ 1914 års utvisningslag stod fast men som en följd av bristen på livsmedel infördes, efter nästan 60 år, passtvanget åter genom 1917 års passkungörelse. Denna kungörelse syftade till att kontrollera inströmningen av utlänningar till Sverige. Det var en begränsad form av generell utlänningskontroll som inte riktade sig mot de utlänningar som redan befann sig i landet. Redan år 1918 skärptes emellertid den generella kontrollen av utlänningar ytterligare genom 1918 års övervakningskungörelse. Här utvidgades bestämmelserna i passkungörelsen på så vis att även de utlänningar som befann sig i Sverige skulle inneha viserat pass eller uppehållsbok med tillstånd att vistas i landet. De utlänningar som kommit till Sverige före augusti 1914 och vistats i landet utan längre uppehåll skulle

⁹ Hammar (1964), s.151.

¹⁰ SOU 1993:54, bilaga 2, s.77.

¹¹ SOU 1967:18 s. 41-43.

¹² Första världskriget pågick mellan 28 juli 1914 till 11 november 1918.

¹³ Kilander (1981) s. 125.

erhålla pass eller uppehållsbok om det inte förelåg någon särskild anledning som låg honom eller henne emot.

2.1.1.1 Analys

Som ovan visat har utvisning funnits som rättsmedel sedan mitten på 1800-talet. Även om utvisningen då inte var lagstadgad utan sprungen ur en viss praxis fanns möjligheten att utvisa en utlänning som svenska staten ansåg inte skulle befinna sig på svensk mark. Det är rimligt att anta att utvisning av de utlänningar som begick brott eller på grund av olika omständigheter ansågs vara icke-önskvärda var de utlänningar som staten hade ett intresse av att utvisa.

År 1914 när den första utvisningslagen trädde i kraft kan man med säkerhet konstatera att en avsikt var att utöka möjligheten att avlägsna utlänningar som inte var önskvärda. En kategori av icke-önskvärda individer utgjorde utlänningar som dömts för brott i landet. Hänsyn togs till utlänningens vistelsetid i landet och synnerliga skäl krävdes för att utvisa en utlänning som haft fast bostad i Sverige i 5 år före begånget brott. Att utröna vad dessa synnerliga skäl innebar år 1914 har inte varit möjligt men det är uppenbart att det försvårade möjligheten att utvisa. Ser man till senare utvisningslagstiftning, som behandlas i kapitel fyra, är det rimligt att anta att synnerliga skäl för utvisning kunde föreligga om brottet var av allvarligt slag.

2.1.2 År 1927 - nutid

Nya utlänningslagar trädde ikraft åren 1927, 1937 och 1945. Dessa lagar syftade främst till att skydda den svenska arbetsmarknaden och hindra att icke önskvärda utlänningar bosatte sig i landet. Bestämmelserna om utvisning av utlänningar som dömts för brott förhöll sig i stort detsamma i de nya lagarna som i 1914 års utvisningslag.¹⁴ Först år 1954 förändrades bestämmelserna om

¹⁴ SOU 1993:54, bilaga 2, s.77.

utvisning på grund av brott nämnvärt. I propositionen till den nya utlänningslagen år 1954 uttalades att kriminella och asociala utlänningar fortsatt skulle kunna utvisas ur landet. Man menade att avsikten med lagstiftningen om utvisning av kriminella och asociala personer var att avlägsna individer som till följd av sina individuella egenskaper inte var önskvärda och konstaterade att det således var naturligt att bedömningen bör ske genom ett rättsligt förfarande.¹⁵ Beslutet om utvisning på grund av brott, som tidigare legat på länsstyrelsen, hamnade nu i domstolens händer.¹⁶ Vidare ändrades även grundförutsättningarna för utvisning ur landet till följd av brott. Utvisning på grund av brott kunde nu ske i de fall som utlänningen begått ett brott där straffarbete ingick i straffskalan. De tidigare tidsgränserna om fängelse eller straffarbete under minst sex månader togs bort och utvisning på grund av brott anknöts inte längre till det straff som utlänningen dömdes till i det enskilda fallet.¹⁷ Vid utvisningsbedömningen av en utlänning som begått brott skulle hänsyn nu tas till utlänningens levnads- och familjeförhållanden samt tiden han eller hon levt i Sverige. Synnerliga skäl krävdes för utvisning om utlänningen haft bosättningsstillstånd eller varit bosatt i landet i minst fem år.¹⁸

Vid brottsbalkens införande år 1965 uttalades för första gången att utvisning till följd av brott inte är att anse som en påföljd för brott. Här benämndes det istället för första gången som en särskild rättsverkan av brott. Vidare ändrades grundförutsättningarna för straffarbete så att en utlänning kunde utvisas om han eller hon dömdes till ansvar för ett brott som kunde leda till fängelse i mer än ett år.

Grundförutsättningen att utvisning av en utlänning kan ske då han eller hon dömts till ansvar för ett brott med fängelse i mer än ett år i straffskalan följde med genom 1980 års utlänningslag. Emellertid infördes ett starkare skydd för

¹⁵ Prop. 1954:41 s. 61.

¹⁶ Prop. 1954:41 s. 71.

¹⁷ SOU 1993:54 s. 22.

¹⁸ Prop. 1954:41 s. 8.

flyktingar samt utlänningar som hunnit etablera sig i landet genom att möjligheten att utvisa dem på grund av brott eller asocialitet begränsades.¹⁹

När 1989 års Utlänningslag trädde i kraft hade man valt att upphäva bestämmelserna om utvisning på grund av asocialitet. Efter ändringar år 1994 skärptes bestämmelserna om utvisning på grund av brott.²⁰ En utlänning, som tidigare kunde utvisas om han eller hon dömts för ett brott som kunde leda till fängelse i mer än ett år, kunde nu utvisas om brottet kunde leda till fängelse. Skärpningen omfattade även den tid för vilket det krävdes synnerliga skäl för utvisning. Tidigare hade synnerliga skäl krävts om utlänningen haft permanent uppehållstillstånd i minst två år eller varit bosatt i Sverige i minst tre år. Nu skärptes tidsgränserna för kravet på synnerliga skäl till permanent uppehållstillstånd i minst fyra år och bosatt i minst fem år.²¹ Samtidigt uttryckte regeringen i förarbetet att det, av inte minst humanitära skäl, är viktigt att en utlänning vid någon tidpunkt kan känna trygghet i Sverige.²² Ytterligare en ändring trädde i kraft i juli 2004.²³ Ändringen innebar att domstolarna nu var skyldiga att särskilt beakta om en utlänning har barn vid utvisningsprövningen. I de fall då utlänningen hade barn skulle domstolen därmed särskilt beakta barnets behov av kontakt med sin förälder, hur kontakten tidigare sett ut samt hur den skulle påverkas vid utvisning av föräldern.²⁴

Den utlänningslag som trädde i kraft efter 1989 års lag är densamma som gäller idag, nämligen 2005 års Utlänningslag. Ändringar i bestämmelserna om utvisning på grund av brott infördes år 2014 i och med införandet av det nya 8 a kap. UtIL. Denna lagstiftning behandlas vidare i uppsatsens fjärde kapitel.

¹⁹ Sandesjö & Wikrén: Utlänningslagen med kommentarer (1 oktober 2019, 11C uppl., JUNO), under rubriken Inledning – tidigare lagstiftning.

²⁰ Sandesjö & Wikrén: Utlänningslagen med kommentarer (1 oktober 2019, 11C uppl., JUNO), under rubriken Inledning – tidigare lagstiftning.

²¹ Prop. 1993/94:159 s. 4–5.

²² Prop. 1993/94:159 s. 16.

²³ Sandesjö & Wikrén: Utlänningslagen med kommentarer (1 oktober 2019, 11C uppl., JUNO), under rubriken Inledning – tidigare lagstiftning – 1989 års Utlänningslag.

²⁴ Prop. 2003/04:113 s. 14.

2.1.2.1 Analys

Sveriges utlänningslagstiftning har utvecklats genom tiderna i tätt förhållande till händelser i både världen och situationen i landet. Under den tid då Sverige enbart tillämpade en individuell utlänningskontroll möjliggjordes utvisning eller avvisning av de som ansågs vara icke-önskvärda utlänningar. Bland annat tog man sikte på s.k. lösdrivare som inte hade medel att försörja sig och utlänningar som begått brott. Införandet av den generella utlänningskontrollen syftade istället till att få kontroll över den livsmedels- och bostadsbrist som Sverige stod inför. Det torde vara rimligt att påstå att det övergripande syftet med införandet av en lagstiftning som medger utvisning av utlänningar varit att skydda det svenska samhället och få en större kontroll över vem som befann sig på svensk mark.

Redan år 1914 valde lagstiftaren att ta viss hänsyn till en utlännings vistelsetid i Sverige. Man införde ett krav på synnerliga skäl för utvisning av en utlänning som haft fast bostad i Sverige i minst fem år. År 1954 utvecklades denna hänsyn genom att domstolarna nu särskilt ska beakta en utlännings anknytning till Sverige och dennes faktiska vistelsetid i landet.

Utlänningens intresse och skydd mot utvisning har härefter stärkts genom att hänsyn tas till flera olika faktorer i utlännings livssituation. Även införandet av ett barnperspektiv år 2004 kan sägas indirekt stärka en utlännings skydd mot utvisning om han eller hon har barn även om domstolen ska utgå ifrån barnets behov och inte föräldrarnas. Det står klart att allmänheten eller statens intresse av att utvisa utlänningar som begått brott vägdes och vägs mot utlännings anknytning och intresse av att vara kvar i landet. Att utvecklingen av denna avvägning och utlänningars skydd mot utvisning torde präglas av tankar om humanitet får stöd av regeringens uttalande om att det inte minst av humanitära skäl är viktigt att en utlänning vid någon tidpunkt ska kunna känna trygghet i Sverige.

Samtidigt som utlänningens rätt har stärkts har grundförutsättningarna om utvisning på grund av brott fluktuerat mellan att utvisning kan ske om utlänningen dömts för brott till fängelse eller straffarbete under minst 6 månader, utvisning kan ske vid brott där straffarbete ingick i straffskalan, och utvisning kan ske vid brott som kan leda till fängelse i minst ett år. De senare årtionden har grundförutsättningarna skärpts så att utvisning får ske vid brott som kan leda till fängelse, utan någon särskild tidsgräns.

3 Utvisning på grund av brott

Vid ett utvisningsbeslut aktualiseras bestämmelser som kan påverka både straffmätning och påföljdsval. För att få en förståelse för hur domstolen ska förhålla sig till utvisning på grund av brott är det således viktigt att redogöra för och analysera utvisningens funktion i rättsprocessen.

3.1 Utvisning som särskild rättsverkan

Beslutet om utvisning på grund av brott handläggs av den domstol som prövar brottmålet enligt 8 a kap. 6§ UtIL. Om åklagaren underlåter att yrka på utvisning ska rätten pröva frågan ex officio.²⁵

Som nämnt i föregående kapitel låg, före år 1954, beslut om utvisning på grund av brott på länsstyrelserna. Genom en lagändring samma årtal kom istället beslut om utvisning av en utlänning som dömts till ansvar för brott att falla på domstolen.²⁶ I 1954 års utlänningslag anfördes att det men som en utlänning lider vid förvisning ska beaktas vid bestämmande av annan påföljd. Av formuleringen framgår att utvisning på grund av brott, som i dåvarande lag kom att kallas förvisning, ansågs utgöra en brottspåföljd. Genom införandet av brottsbalken år 1965 kom detta att förändras.

När brottsbalken trädde i kraft lämnades utvisning utanför den tekniska definitionen av straff och påföljd som återfinns i 1 kap. 3§ brottsbalken (1962:700), BrB.²⁷ Påföljder som kom att betecknas som straff var fängelse och böter medan de övriga påföljderna betecknades som villkorlig dom, skyddstillsyn eller överlämnande till särskild vård. I den svenska lagstiftning kan dock ett brott även leda till andra sanktioner än straff och påföljd.

²⁵ Sandesjö & Wikrén: Utlänningslagen med kommentarer (1 oktober 2019, 11C uppl., JUNO), under rubriken Behörig domstol – 8 a kap. 6§.

²⁶ Prop. 1954:41 s.71.

²⁷ Ulväng (2016) s.222 f.

Särskild rättsverkan är ett samlingsbegrepp som benämns i 1 kap 8§ BrB och innebär en sanktion för brott utöver den påföljd som ådöms. Exempel som räknas upp i bestämmelsen är förverkande av egendom och företagsbot. Uppräkningen av vad som utgör särskild rättsverkan enligt 1 kap. 8§ BrB är emellertid inte uttömmande och flera sanktionerna regleras i andra författningar än i brottsbalken.²⁸ Utvisning på grund av brott regleras i utlänningslagen. Av utlänningslagen framgår det inte explicit att utvisning på grund av brott utgör en särskild rättsverkan. Per definition är utvisning till följd av brott en annan konsekvens av brottet än påföljd och i lagkommentarer till 1 kap. 8§ BrB samt i doktrin har det kommit att benämnas härefter.²⁹

3.2 Utvisningens betydelse för straffmätning och påföljdsval

Ett brotts straffvärde bestäms utifrån dels det abstrakta straffvärdet, dels det konkreta straffvärdet. Det abstrakta straffvärdet är det värde som framkommer av det begångna brottets straffskala i förhållande till straffskalor för andra brott medan det konkreta straffvärdet är ett mått på det begångna brottets svårighet, normalt sett inom ramen för brottets straffskala.³⁰ Vid bestämmandet av straffvärdet ska hänsyn tas till omständigheter som kan hänföras till brottet, både i försvårande och mildrande riktning enligt 29 kap. 2 och 3§§ BrB. När brottets straffvärde är fastställt ska det utgöra utgångspunkten för straffmätningen. Vid straffmätningen ska dock domstolen, utöver straffvärdet, även ta hänsyn till sådana omständigheter som hänför sig till gärningsmannens person och handlande. Dessa omständigheter kan verka i både försvårande och mildrande riktning och återfinns i 29 kap. 4 och 5§§ BrB. De omständigheter som återfinns i 29 kap. 5§ BrB verkar i

²⁸ Jareborg & Zila (2017) 54-55.

²⁹ Ulväng, Brottsbalken (1962:700), 1 kap. 8§, Lexino, 2017-09-01, i JUNO, besökt 2020-04-13.

³⁰ Jareborg & Zila (2017) s. 105.

mildrande riktning och innebär att rätten kan, om särskilda skäl föreligger, döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet. I doktrin benämns omständigheterna i bestämmelsen som billighetshänsyn.

En sådan billighetshänsyn som räknas upp i lagtexten är utvisning. Vid straffmätningen ska rätten skäligen beakta om utlänningen orsakas men till följd av utvisningen enligt 29 kap. 5§ p.6 BrB. Som regel får det antas att en utlänning som utvisas lider men.³¹ Av praxis framgår dock att utlännings anknytning till Sverige här får betydelse. I NJA 1997 s. 622 resonerade Högsta domstolen att eftersom utlänningen i fråga saknade anknytning till Sverige var det men han led till följd av utvisningen så litet att det endast marginellt påverkade straffmätningen. Enligt praxis innebär alltså avsaknad av eller svag anknytning att utlänningen inte lider men i en omfattning som krävs för att straffmätningen nämnvärt ska påverkas i mildrande riktning.

Billighetshänsynen som räknas upp i 29 kap. 5§ BrB kan utöver att få betydelse vid straffmätningen få betydelse vid valet av påföljd. Detta framgår genom en hänvisning i 30 kap. 4§ BrB som fastställer att billighetshänsynen ska beaktas när rätten fäster särskilt avseende vid omständigheter som talar för lindrigare påföljd än fängelse.

I förarbetet till 29 kap. 5§ BrB pekar regeringen på att ett brott bör mötas av en reaktion som står i proportion till brottets allvar samtidigt som det ur ett humanitetsperspektiv är viktigt att reaktionen inte är mer ingripande än nödvändigt. En proportionalitetsbedömning tar avstamp i att påföljden ska stå i proportion till det brottet. Det är en tillbakablickande bedömning med fokus på gärningen varför hänsyn till faktorer som familje- och arbetsförhållande samt social bakgrund inte kan tas.³² I bedömningen av huruvida en utlänning kan antas lida men vid utvisning tas hänsyn till nyss nämnda faktorer i allra högsta grad. Det är utlännings anknytning till det svenska samhället som

³¹ Ågren, Brottsbalken (1962:700) 29 kap. 5 § p.6, Karnov note 1345, i JUNO, besökt 2020-03-05.

³² Jareborg & Zila (2017) s. 74.

blir avgörande för om han eller hon kan anses lida men till följd av utvisning. I sammanhanget är det således inte fråga om en ren proportionalitetsbedömning. Istället kan man tala om en slags utvidgad proportionalitet där hänsyn inte bara kan tas till omständigheter kopplade till gärningen utan även till sådana omständigheter som är direkt kopplade till gärningsmannen.³³

3.3 Analys

Trots att det kan konstateras att utvisning inte utgör ett straff eller en påföljd är det rimligt att anta att det för den som drabbas får långtgående konsekvenser som är lika eller till och med mer ingripande än ett fängelsestraff. Att utvisas till följd av brott torde därför kunna upplevas som ett straff både för den enskilde och för gemeneman vilket ger stöd i påståendet att utvisningen har en straffliknande karaktär. Det är rimligt att anta att även lagstiftaren uppmärksammat utvisningens straffkaraktär och försökt minska draget av dubbelbestraffning genom billighetshänsynen och utvisningens påverkan på påföljdsvalet.

En fråga att ställa sig i sammanhanget är varför inte utvisning skulle kunna betraktas som en brottspåföljd i sig. Att utvisa en utlänning direkt utan att denne fick någon annan påföljd, som till exempel fängelse, borde vara betydligt mer kostnadseffektivt samtidigt som utlänningen hindras från att begå nya brott i Sverige. Problematiken med en sådan ordning skulle vara det faktum att en utvisning inte alltid kan verkställas.³⁴ I sådant fall skulle utlänningen trots att han eller hon begått brott förbli ostraffad om utvisningen inte kunnat genomföras. En potentiell lösning på problemet kan vara att lagstiftningen utformas så utvisningen kan omvandlas till en annan påföljd då verkställighetshinder föreligger. Det finns dock ytterligare problem som är värt att nämna i fråga om utvisning som brottspåföljd. Utlänningen i fråga

³³ Ågren (2013) s.181.

³⁴ Läs mer om verkställighet i kapitel 4.4.

hindras enbart från att begå brott i Sverige. Som mottagarland hade det förmodligen varit svårt att acceptera mottagandet av en person som i Sverige straffats genom utvisning men som omedelbart hamnar på fri fot i sitt mottagarland.

Problematiken med att vissa utvisningar inte kan verkställas finns emellertid även med nuvarande lagstiftning. För vad händer egentligen då en utlänning har fått ett lägre straff på grund av utvisning men utvisningen inte kan verkställas? Utlänningen i fråga har då fått ett lägre straff trots att han eller hon inte har lidit något men till följd av utvisning. Här i ligger ett visst problem i förhållande till likabehandlingsprincipen. Verkställighetshindret har ju medfört att utlänningen kommer lindrigare undan än andra som straffats för samma typ av brott men inte fått domen förenad med utvisning. Det kan knappast påstås att lika fall behandlas lika om vissa undkommer med ett lägre straff på grund av men till följd av en utvisning som aldrig genomförs.

4 När kan utvisning på grund av brott ske?

Föregående kapitel behandlade utvisning på grund av brott i förhållande till dess lagtekniska definition och betydelse för straffmätning samt påföljdsval. För att vidare kunna undersöka och kritiskt analysera utvisning på grund av brott utifrån dess effektivitet och rättssäkerhet är det emellertid viktigt att svara på frågan när utvisning på grund av brott egentligen är aktuellt. I detta kapitel kommer därmed bestämmelserna i 8 a kap. UtlL att behandlas och analyseras. Mer specifikt rör det sig om förutsättningarna för utvisning, begränsningarna i möjligheten att utvisa, återreseförbud och frågan om verkställighet och hinder för verkställighet.

4.1 Förutsättningar för utvisning

8 a kap. Utlänningslag (2005:716), UtlL, om utvisning på grund av brott trädde ikraft den 1 maj 2014³⁵ och motsvarar i huvudsak de äldre bestämmelserna i 8 kap. UtlL (2005:716).³⁶ I 8 a kap. 1§ första stycke UtlL fastslås att en utlänning som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare kan utvisas om han eller hon döms för ett brott som kan leda till fängelse. För att utvisning ska bli aktuellt måste utlänningen vidare dömas till en svårare påföljd än böter. Om en utlänning döms till fängelse, villkorlig dom eller överlämnande till särskild vård kan utvisning därmed bli aktuellt, under förutsättningen att en av två ytterligare rekvisit är uppfyllda.³⁷ Enligt 8 a kap. 1§ andra stycket p.1–2 UtlL måste det antingen finnas en risk för att utlänningen fortsatt begår brottslighet eller måste brottet vara av sådant

³⁵ Se övergångsbestämmelser p.1 Lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) (2019:1208).

³⁶ Sandesjö & Wikrén: Utlänningslagen med kommentarer (1 oktober 2019, 11C uppl., JUNO), kommentaren till 8 a. kap., under rubriken Inledning.

³⁷ Fridström, Utlänningslag (2005:716) 8 a kap. 1 § andra stycket, Karnov, i JUNO, besökt 2020-02-04.

allvarligt slag att utlänning, med hänsyn till den skada, fara eller kränkning brottet inneburit för enskilda och allmänna intressen, inte bör få stanna kvar i landet. I underkapitlen nedan behandlas de olika förutsättningarna för utvisning närmare.

4.1.1 Brottets svårighetsgrad

Den grundläggande förutsättningen för utvisning i 8 a kap. 1§ första stycket UtlL är att brottet som utlänningen döms för ska kunna leda till fängelse. Av bestämmelsen anges en svårighetsgrad hos de brott som kan leda till utvisning. Gränsdragningen av utvisning kontra brottets svårighetsgrad har diskuterats genom åren. I 1954 års utlänningslag var kravet på svårighetsgraden hos brott som kunde leda till utvisning högre än i nuläget. Då krävdes att brottet skulle kunna leda till fängelse i mer än ett år till skillnad från kravet i nuvarande lagstiftning som inte är tidsbegränsat. Ändringen av 1954 års krav genomfördes år 1994 då kritiska röster väcktes. Man menade att kravet på mer än ett års fängelse var problematiskt eftersom det ledde till att utvisning aldrig kunde bli aktuellt i fall då det rörde sig om systematisk och upprepad brottslighet men där brotten inte kunde hänföras under en strängare straffskala än fängelse i högst ett år.³⁸ I sin proposition framhöll regeringen vikten av proportion mellan brottet och de rättsverkningar som det leder till för den enskilde. Man vidhöll att utvisning ej ska ske vid bagatellartade brott men menade att det kunde vara högst motiverat att kunna utvisa utlänningar trots att brottsligheten var av mindre allvarligt om en utlänning kort efter sin ankomst till Sverige ger sig in i brottslig verksamhet.³⁹ För att utvisning fortsatt inte skulle bli aktuellt i allt för bagatellartade brott föreslog regeringen dessutom att utlänningen, förutom att brottet måste kunna leda till fängelse, även ska dömas till en svårare påföljd än böter.⁴⁰

³⁸ Prop. 1993/94:159 s. 9.

³⁹ Prop. 1993/94:159 s.9.

⁴⁰ Prop. 1993/94:159 s. 10.

Förarbetet till lagstiftningen tyder på att det finns ett klart proportionalitetstänk bakom bestämmelsen i 8 a kap. 1§ UtIL. Utvisning måste stå i proportion till brottets svårighetsgrad och ska inte kunna tillämpas för mindre allvarliga brott som saknar fängelse i straffskalan. Som ovan nämnt är brottets svårighetsgrad inte det enda rekvisit som måste uppfyllas för att utvisning ska bli aktuellt. Det måste antingen föreligga en risk för återfall eller vara fråga om brott av ett så allvarligt slag att utlänningen inte bör få stanna i landet. I de två nästkommande underkapitlen kommer dessa att behandlas.

4.1.2 Återfallsrisk

Återfallsrisken regleras i 8 a kap. 1§ p. 1 UtIL. Av bestämmelsen framgår att gärningen ska vara av ett sådant slag eller omständigheter i övrigt att det går att anta att utlänningen kommer göra sig skyldig till fortsatt brottslighet i landet. Det är upp till domstolarna att bedöma sannolikheten att utlänningen fortsätter begå brott i landet. Av regeringens proposition framgår att risken för återfall inte behöver vara relaterad till likartad brottslighet. Återfallsrisken avser därför inte enbart risk för återfall i samma typer av brott utan innebär en bedömning av den allmänna brottsbenägenheten hos utlänningen. För att bedöma återfallsrisken får domstolen utöver att undersöka tidigare domar även se på godkända strafförelägganden och åtalsunderlåtelse.⁴¹

I normalfallet krävs, enligt Högsta domstolen, tidigare dokumenterad brottslighet i form av tidigare domar, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse för att ett antagande om risk för fortsatt brottslighet ska kunna göras.⁴² Återfallsrisk kan dock i undantagsfall anses föreligga utan att tidigare brottslighet finns dokumenterad.⁴³ För att utreda hur bedömning av återfallsrisken görs i dessa undantagsfall presenteras nedan tre rättsfall från Högsta domstolen. Rättsfallen är utvalda för att påvisa och exemplifiera olika

⁴¹ Prop. 1993/94:159 s.12.

⁴² B 4150-18 p.13.

⁴³ Prop. 1993/94:159 s. 12.

omständigheter som av domstolen har lagts till grund för återfallsriskbedömning när tidigare dokumenterad brottslighet saknas. Det finns fler prejudicerande rättsfall på områden och de som nedan presenteras är valda eftersom de ger en god överblick på området.

Rättsfallet NJA 1990 s.293 gällde en tunisisk medborgare som tidigare begått brott i sitt hemland och nu stod åtalad för stöld i Sverige. Högsta domstolen fann att utlänningen uppehöll sig illegalt i Sverige för att undanhålla sig lagföring i sitt hemland samt att han helt saknade medel att försörja sig och levde under oordnade förhållanden. Brottet i Sverige hade utlänningen begått i en situation där han helt sakade medel för sitt uppehälle. Omständigheterna ledde domstolen till slutsatsen att det kunde antas att utlänningen fortsatt skulle begå brottslighet i Sverige. Beslutet om utvisning stod fast.

Liknande bedömning gjorde Högsta domstolen i NJA 2006 s. 375. I detta rättsfall ansåg Högsta domstolen att en utlänning, som hade begått fyra tillgreppsbrott på mindre än ett år men var tidigare ostraffad, skulle utvisas på grund av återfallsrisk. Högsta domstolen noterade att utlänningen hade anlänt till Sverige enbart tre månader innan det första tillgreppsbrottet begicks och menade att det med hänsyn till brottslighetens art och att han levde utan anknytning till Sverige samt under oordnade ekonomiska och sociala förhållanden gav skäl att anta att han skulle göra sig skyldig till fortsatt brottslighet.

Av rättsfallet B 4150–18 (Högsta domstolen) framgår att våldsbrott mot familjemedlem kan medföra att det finns skäl att anta att det finns en risk för återfall i brottslighet. Högsta domstolen menar att det vid vissa typer av brott föreligger en erfarenhetsmässigt större risk för återfall än vid andra brott. Våld i nära relationer utgör ett sådant brott enligt Högsta domstolen som fastställde Hovrättens beslut om utvisning på grund av risk för återfall i brottslighet.

Att återfallsrisk kan föreligga trots att en utlänning sen tidigare är ostraffad står klart i förarbeten och bekräftas av praxis. Av ovan rättsfall framgår att återfallsrisk kan anses föreligga på grund av en utlännings sociala och ekonomiska förhållanden. Brottslighetens art fick betydelse för återfallsriskbedömningen i NJA 2006 s.375 då det rörde sig om flera tillgreppsbrott under en kort period. Även omständigheter som härrör ur brottets natur, som vid våld i nära relationer, kan innebära att återfallsrisk föreligger enligt Högsta domstolen. Utrymmet för undantag tycks vara tämligen brett och ge domstolarna möjligheten att göra en relativt självständig bedömning av återfallsrisken. När domstolen får mer frihet i sin bedömning kan det medföra svårigheter att förutse hur domstolen kommer döma vilket rimligtvis är problematiskt ut ett rättssäkerhetsperspektiv.

4.1.3 Brottets allvarlighet

Om det inte föreligger någon återfallsrisk kan utvisning bli aktuellt om brottet med hänsyn till den skada, fara eller kränkning som det inneburit för enskilda och allmänna intressen är så allvarligt att utlänningen inte bör få stanna i landet, enligt 8 a kap. 1§ p.2 UtlL. I tidigare lagstiftning löd motsvarande bestämmelse att brottet skulle vara sådant att utlänningen inte bör få stanna kvar.⁴⁴ Kraven på brottets grovhet var då mycket stora och enbart brott som allvarliga vålds- och sexualbrott, narkotikabrott och annan särskild svår brottslighet kvalificerade sig. I samband med lagändringen år 1994 resonerade regeringen kring frågan om vilka brott som skulle anses allvarliga nog för att kunna leda till utvisning utan en risk för återfall. Man ansåg att utvisning på denna grund även fortsättningsvis skulle vara förbehållen allvarliga brott. Regeringen medgav dock att brott av svår integritetskränkande karaktär mot skyddslösa personer samt brott där skyddsintressen så som mened och övergrepp i rättssak åsidosatts särskilt bör beaktas. Regeringen valde att ange en allmän riktlinje där brottets straffvärde

⁴⁴ Utlänningslag (1980:376) 40§.

ska vara om fängelse i minst ett år för att utvisning ska kunna ske trots avsaknad av återfallsrisk.⁴⁵

NJA 1996 s. 365 gällde en gambisk medborgare, M.M. som åtalades för narkotikabrott. Tingsrätten dömde M.M till fängelse i 8 månader och beslutade om utvisning. Hovrätten ändrade tingsrättens dom enbart i påföljdsfrågan och dömde M.M till fängelse i 10 månader medan utvisningsbeslutet förblev oförändrat. När fallet nådde Högsta domstolen konstaterade man att brottet var så allvarligt att någon återfallsriskbedömning inte behövde ske. Man pekade på tidigare rättspraxis som visat att utvisning med anledning av brottets allvar tillämpats på grova vålds- och sexualbrott samt narkotikabrott och tog i beräkning att den nya lydelsen⁴⁶ syftade till att utöka kretsen av allvarliga brott som kan leda till utvisning. Högsta domstolen nämnde även den allmänna riktlinjen om fängelse i minst ett år given av regeringen i förarbetet till 1994 års utlänningslag och kom fram till att brottet måste anses ha en så allvarlig karaktär som avses med bestämmelsen. Trots det som Högsta domstolen anförde ogillades utvisningsbeslutet med hänvisning till M.M:s anknytning till Sverige. Han var gift med en svensk kvinna och de hade en gemensam dotter. Påföljden skärptes emellertid till fängelse i ett år.

Rättsfallet NJA 2001 s. 464 gällde en litauisk man som dömdes av tingsrätten för grovt vapenbrott och smuggling till fängelse i 8 månader samt utvisning. Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så vis att yrkandet om utvisning ogillades. När fallet togs upp av Högsta domstolen anfördes i domskälen att det i ärendet inte framkommit något som tydde på att det förelåg en risk för återfall i brottslighet. Högsta domstolen tog därefter fäste på den av regeringen givna allmänna riktlinjen att brottet måste ha ett straffvärde om minst ett år för att föranleda utvisning. Högsta domstolen ansåg att de begångna brotten straffvärde motsvarade 6 månaders fängelse och ändrade

⁴⁵ Prop. 1993/94:159 s.13.

⁴⁶ Högsta domstolen syftar till den nya lydelsen som kom till genom lagändring 1994. Se mer i Prop. 1993/94:159.

därför enbart hovrättens dom i fråga om påföljd. Hovrättens ogillande av utvisningsyrkandet stod fast.

I NJA 2009 s. 559 hade en tidigare ostraffad kvinna från Rumänien dömts, av tingsrätten, till grov stöld och försök till grov stöld till fängelse i 10 månader samt förordnat om utvisning jämte återreseförbud. Den rumänska kvinnan hade tagit en plånbok ur en av målsägandes handväska samt stoppat sin hand i en annan målsägandes ficka utan att få tag i något. Hovrätten ändrade tingsrättens dom genom att påföljden bestämdes till fängelse i 6 månader och utvisningsbeslutet upphävdes med hänvisning till att brottsligheten i fråga inte utgjorde ett så allvarligt hot mot samhället att utvisning bör ske. Högsta domstolen fastställde hovrättens dom och pekade liksom underinstansen på att brotten inte utgjorde ett tillräckligt allvarligt hot mot samhället för att utvisning skulle vara motiverat.

Av allt att döma tyder rättsfallen på att domstolarna följer den, i förarbetet givna, allmänna riktlinjen. Trots det finns det ingen garanti för att domstolen kommer följa den allmänna riktlinjen i framtiden vilket medför en viss osäkerhet kring när bestämmelsen om brottets allvar kan komma att användas.

4.1.4 Analys

Att bestämmelserna om utvisningens förutsättningar präglas av proportionalitet är rimligt att påstå. Det får stöd dels i regeringens uttalande om vikten av proportion mellan brott och rättsverkningar, dels i det faktum att lagstiftaren har, genom bestämmelserna, satt upp en gräns för när utvisning kan komma att bli aktuellt. Genom att utvisning kan ske då det begångna brottet har fängelse i straffskalan och påföljden vara strängare än böter har lagstiftaren tagit ställning till, för vilka brott, utvisning skulle kunna anses vara en proportionerlig rättsverkan. För att utvisning, enligt lagstiftaren, ska vara en proportionerlig rättsverkan krävs emellertid att ytterligare rekvisit är

uppfyllda. Antingen måste det föreligga en risk för återfall i brottslighet eller måste brottet vara så allvarligt att utläningen inte bör få stanna i landet.

Förutsättningarna för utvisning är vidare inte helt klarlagda. Vad gäller när återfallsrisk kan anses föreligga trots avsaknad av tidigare domar, strafförelägganden eller åtalsunderlåtelse har praxis dock medfört ett visst förtydligande av rättsläget. Emellertid är det, enligt Högsta domstolen, många olika faktorer som kan inkluderas i återfallsriskbedömningen då tidigare dokumenterad brottslighet saknas. Det är således rimligt att påstå att lagstiftaren behöver ta en tydligare ställning i frågan för att ytterligare klargöra rättsläget. Ett sådant ställningstagande skulle medföra mindre tolkningsutrymme för domstolen och därigenom öka förutsebarheten i dess bedömning.

Vad gäller utvisning till följd av brottets allvarlighet finns oklarheter i att det hittills enbart är en allmän riktlinje som styr domstolens bedömning i frågan. Även om det är troligt att domstolarna även framöver kommer att följa denna allmänna riktlinje finns det inga garantier att så kommer vara fallet. Det framstår som att lagstiftaren inte har velat ta någon definitiv ställning i frågan utan istället gett domstolen valet att följa den allmänna riktlinjen eller ej. Rimligtvis vore det betydligt mer fördelaktigt att lagstifta i frågan eftersom det både hade visat att lagstiftaren tar tydlig ställning och ökar förutsebarheten hos lagstiftningens tillämpning.

Ur ett rättssäkerhetsperspektiv medför nuvarande oklarheter hos lagstiftningen en viss problematik med förutsebarhet och lika behandling. Utan en lagstiftning som är tydlig går det inte att förutse hur domstolen kommer tillämpa lagen. Det blir även svårt att avgöra huruvida lika fall behandlas lika när domstolarna ges ett stort tolkningsutrymme.

4.2 Begränsningar i möjligheterna att utvisa

När domstolen ska ta ett beslut i utvisningsfrågan måste inte enbart förutsättningarna för utvisning uppfyllas. I 8 a kap. UtL återfinns även ett antal begränsningar för utvisning. Om någon av dessa begränsningar föreligger tillkommer mer långtgående krav för att utvisning ska bli aktuellt. I vissa fall är begränsningarna sådana att utvisning inte kan ske. I nedanstående underkapitel behandlas 8 a kap. UtL:s bestämmelser om begränsningar i frågan om utvisning på grund av brott.

Av uppsatsen har det framgått att det finns röster i samhället som menar att det är oacceptabelt att utlänningar som begår grova brott får stanna i Sverige. Det framträder här ett behov av att undersöka om så är fallet och i så fall varför och hur nuvarande lagstiftning medför att utvisning inte sker. I nedanstående underkapitel följer därför en genomgång av bestämmelserna kring begränsningarna i möjligheten att utvisa.

4.2.1 Anknytning till Sverige

Enligt 8 a kap. 2§ första stycke UtL ska domstolen ta hänsyn till utlänningens anknytning till Sverige då frågan om utvisning på grund av brott är för handen. Av bestämmelsen följer att hänsyn till utlänningens anknytning innebär att domstolen särskilt ska beakta utlänningens levnadsomständigheter, om utlänningen har barn i Sverige, barnets behov av kontakt med sin förälder, hur tidigare kontakt med barnet sett ut och hur barnet skulle påverkas vid en eventuell utvisning av föräldern, övriga familjeförhållanden samt hur länge som utlänningen vistats i Sverige.

När domstolen särskilt ska beakta utlänningens levnadsomständigheter enligt 8 a kap. 2§ p.1 UtL innebär det bland annat att hänsyn ska tas till hur utlänningens arbetsförhållanden, bostadsförhållanden, sociala anpassning

samt om utlänningen lärt sig svenska.⁴⁷ Av praxis framgår även att omständigheter så som ägande av fast egendom är en levnadsomständighet som ska vägas in i bedömningen av utlänningens anknytning till det svenska samhället.⁴⁸

För bedömningen av utlänningens anknytning kan det även vara av stor betydelse om utlänningen har barn i Sverige.⁴⁹ Bestämmelsen i 8 a kap. 2§ p.2 UtL innebär en skyldighet för domstolen att ta reda på vilka konsekvenser utvisningen av en utlänning kan komma att få för dennes barn.⁵⁰ Det är barnets behov av sin förälder som står i fokus och inte utlänningens eget behov av kontakt med sina barn. Främst berör bestämmelsen barn som bor i Sverige. Barn som saknar uppehållstillstånd eller vistas i Sverige tillfälligt kan omfattas men så torde enbart ske i undantagsfall.⁵¹ Enligt förarbetet till bestämmelsen bör det framgå av den utredning som domstolen inhämtar om utlänningen har vårdnad för barnet, lever tillsammans med barnet i familjegemenskap, deltar aktivt i den faktiska vården om barnet eller i annat fall hur kontakten med barnet ser ut samt kommer förändras om utlänningen utvisas. Det är angeläget att det klart framkommer av domen att domstolen har resonerat kring barnperspektivet.⁵²

Övriga familjeförhållanden är ytterligare en faktor som påverkar bedömningen av utlänningens anknytning till Sverige enligt 8 a kap. 2§ p.3 UtL. Om utlänningen har familj i Sverige, och i synnerhet familjemedlemmar som har bott i landet lång tid och/eller har svenskt medborgarskap, innebär det som regel att utlänningen har en betydelsefull anknytning till landet.⁵³ Regeringen anför vidare i motiven till bestämmelsen att övriga

⁴⁷ Fridström, Utlänningslag (2005:716) 8 a kap. 2§ p.1, Karnov, i JUNO, besökt 2020-02-17.

⁴⁸ Högsta domstolen, B 4150/18.

⁴⁹ Åklagarmyndigheten, RättsPM (2019:5), Utvisning på grund av brott – vägledning för åklagare, s. 38, Stockholm, 2019.

⁵⁰ Prop. 2003/04:113 s. 14.

⁵¹ Fridström, Utlänningslag (2005:716) 8 a kap. 2§ p.2, Karnov, i JUNO, besökt 2020-02-17.

⁵² Prop. 2003/04:113 s.15.

⁵³ Prop. 1993/94:159 s. 15.

familjemedlemmar ofta drabbas i lika hög grad som den som utvisas genom den splittring av familjen som utvisningen innebär. Även under övriga familjeförhållanden ska domstolen särskilt beakta eventuella barns behov av kontakt med sin förälder.⁵⁴

Den fjärde och sist nämnda punkten i 8 a. kap. 2§ UtlL är utlänningsens vistelsetid i Sverige. Av praxis framgår att vistelsetidens längd bör tillmätas allt större betydelse ju längre tid som går.⁵⁵ Denna punkt, förutom att spela in i bedömningen av en utlännings anknytning till Sverige, tangerar det som lagstiftaren har valt att kalla synnerliga skäl. Lagstiftaren har nämligen satt upp vissa tidsgränser för vilka det krävs synnerliga skäl för att utvisning ska kunna ske.

4.2.2 Synnerliga skäl

Tidsgränserna för att synnerliga skäl ska aktualiseras i fråga om utvisning återfinns i 8 a kap. 3§ UtlL. Här stadgas att synnerliga skäl för utvisning krävs då en utlännings vistats i Sverige med permanent uppehållstillstånd sedan minst fyra år då åtal väcks eller har varit bosatt i Sverige sedan minst fem år.

Vid bedömningen av huruvida synnerliga skäl för utvisning föreligger ska brottslighetens art och omfattning vägas mot utlännings levnads- och familjeförhållanden, vistelsetid i Sverige samt anknytning till landet överlag.⁵⁶ Exempel på brottslighet som kan innebära att synnerliga skäl föreligger återfinns i äldre förarbeten. Här nämns brott mot person som mord, dråp och svåra integritetskränkningar, organiserad brottslighet samt brott med stora skadeeffekter såsom grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling.⁵⁷

⁵⁴ Fridström, Utlänningslag (2005:716) 8 a kap. 2§ p.3, Karnov, i JUNO, besökt 2020-02-17.

⁵⁵ NJA 2019 s. 316 s.8, p.20.

⁵⁶ Prop. 1993/94:159 s. 15.

⁵⁷ Prop. 1979/80:96 s. 63.

Synnerliga skäl utgör ett starkt skydd för utlänningar med lång vistelsetid i landet. Det är enligt motiven till bestämmelsen i enlighet med vad lagstiftaren avsåg. Regeringen konstaterar nämligen att synnerliga skäl utgör ett mycket starkt skydd för utlänningar eftersom det, inte minst av humanitära skäl, är viktigt att en utlänning vid något skede kan känna trygghet i Sverige.⁵⁸ Det tycks rimligt att anta att bestämmelsen bygger på en presumtion att en utlänning med lång vistelsetid i Sverige har hunnit bygga upp en stark anknytning till landet. Påståendet får även stöd i regeringens uttalande ”Anknytningen har givetvis också ett samband med den tid som utlänningen vistats här, eftersom de sociala bindningarna till förhållandena här i landet i allmänhet blir starkare efter hand.”⁵⁹

För att få en tydligare bild av vad som utgör synnerliga skäl samt hur bedömningen sker följer en redogörelse för fyra rättsfall. I de första två rättsfallen har Högsta domstolen kommit fram till att synnerliga skäl för utvisning inte föreligger medan man tvärtom, i de två sista rättsfallen, kommit fram till att synnerliga skäl föreligger.

Av NJA 2009 s. 300 framgår att en vistelsetid som är betydligt längre än de nyss nämnda tidsgränserna kan medföra att synnerliga skäl inte föreligger trots grovt allvarligt brott. Förevarande fall gällde en man som dömts för grov utpressning, försök till grov utpressning, grovt olaga tvång, försök till grovt olaga tvång, misshandel, olaga hot samt vapenbrott. Högsta domstolen konstaterade att det rörde sig om brottslighet av allvarligt slag med högt straffvärde som haft skadeverkningar för ett flertal personer. Man fastslog också att det fanns en risk för återfall i brottslighet. Vid avvägningen mellan brottets allvarlighet och utlänningens anknytning till Sverige ansåg dock Högsta domstolen att anknytningen till Sverige vägde tyngst och att synnerliga skäl för utvisning därmed inte förelåg. Det faktum att utlänningen bott i Sverige i 28 år medförde att domstolen tog fasta på utlänningens rätt att

⁵⁸ Prop. 1993/94:159 s. 16.

⁵⁹ Prop 1993/94:159 s. 15.

kunna känna trygghet i landet. Utlänningen hade även familj och barn i Sverige vilket, enligt Högsta domstolen, ytterligare förstärkte dennes anknytning.

I ett senare rättsfall, NJA 2019 s. 316 konstaterar Högsta domstolen att en utlänning med lång vistelsetid i Sverige som utgångspunkt inte ska utvisas men att utvisning trots allt kan ske om det föreligger särskilda omständigheter som vid en helhetsbedömning gör att skälen för utvisning väger tyngre. Förevarande fall gällde en utlänning, HM, som dömts för våldtäkt. Högsta domstolen konstaterade att våldtäkt är ett brott av sådant svårt integritetskränkande slag att det motiverar ett avsteg från utgångspunkten att utvisning inte ska ske. Straffvärdet i sig var, enligt Högsta domstolen, inte så högt att det ensamt motiverade utvisning utan att en risk för återfall i brott, asocialt levnadssätt eller svag anknytning till Sverige förelåg. Våldtäkten som fallet gällde utgjorde ett återfall i brott. HM hade bott och vistats i Sverige i 8 år men hade ingen familj i landet. Det fanns även tecken på brister i den sociala anpassningen genom tidigare brottslighet och att han sagt upp sig från sitt arbete och sin bostad ett par månader innan gripande utan att säkerställa varken nytt arbete eller bostad. Högsta domstolen ansåg dock att HM:s anknytning inte framstod som svag eftersom han talade förhållandevis god svenska, haft sysselsättning under sin vistelsetid och föreföll inriktad på en framtid i Sverige. Vid den sammanvägda bedömningen ansåg Högsta domstolen att skäl för utvisning inte förelåg och man upphävde Hovrättens beslut om utvisning.

I kontrast till NJA 2019 s.316 står rättsfallet NJA 1992 s. 615. Här fann tingsrätten en boliviansk medborgare skyldig till narkotikabrott och grovt narkotikabrott och dömde mannen till fängelse i 2 år samt beslutade om utvisning med icke-tidsbestämt återreseförbud. Enligt tingsrätten förelåg det synnerliga skäl för utvisning eftersom inget tydde på att mannen, som vistats i Sverige i 12 år och haft permanent uppehållstillstånd i 7 år, rotat sig eller anpassat sig till det svenska samhället. Sedan mannen kom till Sverige hade han uppburit socialbidrag. Att mannen hade familj och ett barn i Sverige samt

vistats här under en lång tid ändrade inte tingsrättens bedömning av mannens anknytning. Domen överklagades till hovrätten som ansåg att narkotikabrottet inte var att bedöma som grovt. Hovrätten ändrade tingsrättens dom i ansvarsdelen och dömde mannen till narkotikabrott och fängelse i 1 år. Beslutet om utvisning med icke-tidsbestämt återreseförbud slogs fast med hänvisning till att man liksom tingsrätten funnit att mannen skulle utvisas. Högsta domstolen meddelade prövningstillstånd angående den tid för vilket återreseförbudet skulle gälla men fann ej skäl för att meddela prövningstillstånd i övrigt. Något prövningstillstånd meddelades således ej i utvisningsfrågan. Högsta domstolen tidsbestämde återreseförbudet.

Av rättsfallen framgår tyngden av det skydd som bestämmelsen om synnerliga skäl vid utvisningsprövningen utgör. I rättsfallet NJA 2009 s. 300 står det klart att en vistelsetid på 28 år samt det faktum att utlänningen hade familj och barn i Sverige medförde att hans anknytning bedömdes vara stark och övervägde skälen för utvisning. Anmärkningsvärt är att det i NJA 2019 s.316 enbart krävdes att H.M:s anknytning inte kunde anses svag för att synnerliga skäl inte ansågs föreligga. Rättsfallet tyder rimligtvis på att det, om utlänningen har lång vistelsetid i Sverige, inte krävs en särdeles stark anknytning för att denna ska väga tyngre än skälen för utvisning. I NJA 1992 s. 615 vägde dock synnerliga skäl för utvisning tyngre än utlänningens anknytning. Utlänningen i fråga kan knappast ha ansetts helt sakna anknytning eftersom han vistats i Sverige i 12 år och hade både familj och barn där. Utifrån dessa rättsfall är det rimligt att påstå att det finns oklarheter både kring när de synnerliga skälen för utvisning överväger en utlänningens anknytning samt hur de olika omständigheterna relaterade till anknytningen värderas.

4.2.3 Förstärkt skydd mot utvisning

4.2.3.1 Flyktingar

En utlänning med flyktingstatus åtnjuter ett än mer starkare skydd mot utvisning än det skydd som synnerliga skäl utgör. Enligt 8 a kap. 2§ andra stycket UtIL kan en flykting utvisas om han eller hon har begått ett synnerligen grovt brott och det skulle utgöra en allvarlig fara för allmänheten och landets säkerhet att låta honom eller henne stanna kvar. Enligt samma bestämmelse kan utvisning även bli aktuellt om utlänningen bedrivit verksamhet som utgjort fara för landets säkerhet. Skyddet mot utvisning för en person med flyktingförklaring är ännu starkare än det skydd som synnerliga skäl utgör och utvisning tillgrips enbart i mycket svåra fall.

Det är personens flyktingförklaring som ska ligga till grund för domstolens bedömning av en utlännings flyktingstatus. Enbart i yttersta undantagsfallet får domstolen bortse från flyktingförklaringen.⁶⁰ Ett exempel på undantag som nämns i propositionen är när det har konstaterats att flyktingen obehindrat har besökt det land som han eller hon påstår sig vara flykting från.⁶¹ I NJA 1997 s.158 konstaterar Högsta domstolen att det inte fanns något uppenbart som möjliggjorde undantaget för domstolen att göra en prövning av flyktingstatusen hos en man som dömts för stöld och grovt narkotikabrott. De konstaterade även att det inte fanns någon grund, enligt dåvarande 3 kap. 5§ UtIL (SFS 1989:529), på vilket flyktingskapet upphörde. Med flyktingförklaringen som grund bedömde Högsta domstolen att de begångna brotten, stöld och grovt narkotikabrott, inte utgjorde synnerligen grova brott. Hovrättens beslut om utvisning upphävdes och det ådömda fängelsestraffet skärptes.

⁶⁰ Prop. 1993/94:159 s.19.

⁶¹ Prop.1993/94:159 s.19.

4.2.3.2 Unga lagöverträdare

En utlänning som kommit till Sverige som barn, före 15 års ålder, får inte utvisas på grund av brott om han eller hon har bott i Sverige i minst fem år. Denna bestämmelse återfinns i 8 a kap.3§ andra stycket UtlL och får i praktiken samma verkan som om utlänningen hade erhållit svenskt medborgarskap.⁶² Om kriterierna i 8 a kap. 3§ andra stycket UtlL inte är uppfyllda men personen kommit till Sverige som ung och fått större delen av sitt liv präglad av förhållanden i landet bör utvisning ske enbart i undantagsfall.⁶³

4.2.4 Analys

Domstolens hänsyn till en utlännings anknytning till det svenska samhället, bestämmelsen om synnerliga skäl och det, som i uppsatsen kallas, förstärkta skäl mot utvisning tyder på den vikt som lagstiftaren lagt vid humanitetsprincipen. Det är precis som vid bedömningen av om en utlänning kan antas lida men till följd av utvisningen fråga om en slags utvidgad proportionalitet där utlännings personliga omständigheter får betydelse i fråga om utvisningen står i proportion till dess konsekvenser för individen.

Liksom i bestämmelserna om förutsättningarna för utvisning finns oklarheter i bestämmelserna om begränsningar för utvisning. Det kan inte antas vara helt klarlagt hur faktorerna i en anknytningsbedömning ska värderas och vägas mot skälen för utvisning. Domstolen tycks här ha fått ett stort svängrum i sin bedömning. Detta kan vara problematiskt ur ett rättssäkerhetsperspektiv eftersom det blir svårt att förutse utgången i målet och medför en osäkerhet kring om lika fall behandlas lika.

En tredje faktor som bör tas upp är det starka skyddet som åtnjuts genom att lagstiftaren valt att införa i form av kravet på synnerliga skäl för utvisning.

⁶² Prop. 1983/84:144 s.116.

⁶³ Prop. 1983/84:144 s.116.

Det står klart av rättsfallet NJA 2019 s. 316 att det, vid en vistelsetid på 8 år, enbart krävs att anknytningen till det svenska samhället inte är att anse som svag för att skälen mot utvisning ska väga tyngst i helhetsbedömning. Detta förefaller märkligt eftersom lagstiftarens avsikt med bestämmelsen om kravet på synnerliga skäl verkar vara att skydda den utlänning som har byggt upp en stark anknytning till Sverige under en lång vistelsetid. En utlänning som efter 8 år i Sverige enbart har byggt upp en anknytning som inte är att anse som svag torde därmed i enlighet med lagstiftarens avsikt inte skyddas av kravet på synnerliga skäl.

4.3 Återreseförbud

Ett utvisningsbeslut kan förenas med ett förbud att återvända till Sverige, antingen under en viss bestämd tid eller på obestämd tid. Bestämmelsen återfinns i 8 a kap. 8§ UtlL. Av förarbeten till tidigare utlänningslagstiftning framgår att återreseförbud som utgångspunkt ska tidsbestämmas. Enbart i domar som gäller brottslighet av särskilt allvarligt slag eller om utlänningen tidigare begått mycket allvarlig brottslighet bör återreseförbudet bestämmas på obestämd tid.⁶⁴ Uttalandet i förarbete har fått gehör i praxis. Högsta domstolen har tagit fasta på uttalandet i rättsfallet NJA 1992 s. 615.

Återigen är lagstiftningen på området knapphändig. Någon mer specifik vägledning angående tidsbestämningen av återreseförbud ges ej. En skala har emellertid sammanställts genom inhämtad information från viceordförandekonferenser och praxisdiskussioner vid två olika hovrätter. Denna skala, där brottets straffvärde direkt relateras till tiden för återreseförbudet, kan ge en viss vägledning i frågan men ska enbart utgöra en utgångspunkt i bedömningen. Domstolen måste ta hänsyn till andra omständigheter som kan påverka återreseförbudets längd.⁶⁵

⁶⁴ Prop. 1979/80:96 s. 101.

⁶⁵ Borgeke & Månsson (2018) s. 1549-1550.

4.4 Verkställighet och dess hinder

Verkställighet innebär att utvisningen praktiskt sett genomförs. Av 12 kap. 9§ UtlL framgår att utvisningen av en utlänning som dömts till fängelse kan verkställas först när fängelsestraffet har avtjänats eller då verkställigheten av fängelsestraffet förflyttats till ett annat land. Då Sverige tillämpar villkorlig frigivning vid tidsbestämt fängelsestraff enligt 26 kap. 6§ BrB innebär det som regel att utvisningen kan verkställas efter två tredjedelar, dock minst 30 dagar, avtjänat fängelsestraff. Notera att utvisning kan komma på fråga även vid andra påföljder än fängelse.

Om det föreligger verkställighetshinder innebär det att utvisning inte kan genomföras. Verkställighetshinder kan också medföra att ett beslut om utvisning inte fattas av domstolen.

4.4.1 Verkställighetshinders påverkan på meddelande av utvisningsbeslut

Vid fråga om utvisning på grund av brott ska domstolen ta hänsyn till om utlänningen inte kan sändas till ett visst land eller om det annars föreligger något hinder mot verkställighet enligt 8 a kap. 4§ UtlL. Bestämmelsen innebär att domstolen ska beakta hinder mot utvisning redan vid prövningen av utvisningsfrågan. Verkställighetshinder mot utvisning redogörs i 12 kap. UtlL. Bestämmelserna i nämnda kapitel är inte uttömmande. Utöver de nämnda hinder som risk för tortyr och förföljelse finns särskilda hinder som måste beaktas.⁶⁶ Med särskilda hinder avses exempelvis hinder av humanitära skäl.⁶⁷ Det kan även röra sig om medicinska skäl eller att domstolen finner

⁶⁶ Sandesjö & Wikrén: Utlänningslagen med kommentarer (1 oktober 2019, 11C uppl., JUNO), under rubriken 8 a kap. 4§..

⁶⁷ Prop 1988/89:86 s. 166

skäl att anta att det avsedda mottagarlandet inte är villigt att ta emot utlännningen.⁶⁸

Vid absoluta verkställighetshinder ska domstolen inte meddela något utvisningsbeslut.⁶⁹ Absoluta verkställighetshinder anges i 12 kap. 1§ UtIL och innebär att utlännningen, efter utvisning, riskerar att straffas med döden, utsättas för tortyr, kroppsstraff eller annan omänsklig eller förnedrande behandling, eller riskerar att sändas vidare till ett land där han eller hon är i fara för sådan behandling.

Rättsfallet NJA 2019 s.47 angick en statslös palestinier som växt upp i Libyen och som begått ett rån mot en butik i Sverige. Verkställighetshindret i fråga bestod av ett beslut om inreseförbud för statslösa palestinier fattat av regeringen i Libyen. Högsta domstolen konstaterade att det regelmässigt inte går att bedöma om ett generellt verkställighetshinder kommer vara bestående då verkställighet blir aktuellt och menade att det därmed, vid generella verkställighetshinder, får anses föreligga en presumtion för att domstolen ska besluta om utvisning. Högsta domstolen noterade dock att det kan finnas undantagsfall då underlag för bedömningen av om verkställighetshindret är bestående kan förekomma. Ett exempel som Högsta domstolen nämner är då det vid tillfället råder ett undantagslöst förbud mot utvisning till ett visst land och frågan om villkorlig frigivning är nära för handen. I det aktuella rättsfallet menade Högsta domstolen att verkställighetshindret t var av generell karaktär och inte direkt hänförligt till utlännningen i fråga. De konstaterade att det inte var möjligt att bedöma om verkställighetshindret var bestående eftersom utlännningen i fråga ännu inte börjat avtjäna sitt fängelsestraff. Hovrättens beslut om utvisning låg fast.

I ett äldre rättsfall, NJA 1997 s. 535, rörde verkställighetshindret i fråga omständigheter direkt hänförliga till utlännningen. En irakisk medborgare,

⁶⁸ Sandesjö & Wikrén: Utlänningslagen med kommentarer (1 oktober 2019, 11C uppl., JUNO), under rubriken 8 a kap. 4§.

⁶⁹ Fridström, Utlänningslag (2005:716) 8 a kap. 4§, Karnov, i JUNO, besökt 2020-03-17.

B.A, hade i Sverige tidigare varit dömt för narkotikabrott och i förevarande mål dömts för grovt narkotikabrott. Enligt B.A riskerade han att torteras och dödas i Irak eftersom han tidigare varit verksam i en kommunistisk tidning, undandragit sig militärtjänst och flytt från Irak med förfalskade identitetshandlingar. Statens invandrarverk konstaterade i ett yttrande att irakiska myndigheter var oberäknliga och att det fanns skälig anledning att anta att B.A riskerade att utsättas för kroppsstraff eller annan förnedrande behandling om han sändes till Irak. Högsta domstolen konstaterade att det inte fanns grund att anta att verkställighetshindret inte skulle bestå vid tidpunkten för verkställighet och beslutet om utvisning upphävdes.

4.4.1.1 Analys

Av rättsfallen framgår att Högsta domstolen, vid utvisningsprövningen, gör skillnad på verkställighetshinder är av en generell karaktär hänförligt till det land dit utvisningen ska verkställas och verkställighetshinder som är direkt hänförliga till utlänningen i fråga. Vad gäller generella verkställighetshinder har Högsta domstolen uttalat att det finns en presumtion för beslut om utvisning eftersom det inte är möjligt att bedöma om hindret kommer att kvarstå eller ej. Presumtionen ter sig rimlig eftersom det medför att den utlänning som i övrigt bedömts ska utvisas får ett utvisningsbeslut. Kvarstår det generella verkställighetshindret då utvisningen ska verkställas kan dock problemet med att utlänningen fått en mildare brottspåföljd eller ett lägre straff aktualiseras. I förhållande till andra straffade som inte fått ett lägre straff och till de utlänningar vars utvisning verkställs kan en sådan ordning förmodligen anses vara orättvis.

Något liknande uttalande om presumtion för utvisningsbeslut vid verkställighetshinder direkt hänförliga till utlänningen finns ej. En bedömning av verkställighetshinder i dessa fall torde vara möjligt i större utsträckning eftersom de hinder som föreligger hänförs till individen och inte är föränderliga på samma vis som hinder av generell karaktär.

4.4.2 Verkställighetshinders påverkan vid redan meddelat utvisningsbeslut

När en domstol har fattat ett beslut om utvisning ska utlänningen utvisas efter avtjänat straff eller påföljd. Föreligger verkställighetshinder i en sådan situation kan det innebära att utvisningen trots utvisningsbeslutet inte kan genomföras. Enligt 12 kap. 1§ UtL innebär de absoluta verkställighetshindren att en utlänning aldrig får sändas till ett land om det finns skäligen anledning att anta att han eller hon där riskerar att straffas med döden, utsättas för tortyr, kroppsstraff eller annan omänsklig eller förnedrande eller inhuman behandling eller bestraffning. Av paragrafens andra punkt framgår även att en utlänning heller aldrig får sändas till ett land där han eller hon riskerar att sändas vidare till ett land i vilket det finns risk att utlänningen hamnar i sådan fara. Bestämmelsen har förankring i den internationella principen om non-refoulement⁷⁰. Principen innebär ett absolut förbud att sända en människa till ett land där han eller hon kan antas vara i risk för att utsättas för sådan fara som nyss räknades upp enligt 12 kap. 1§ UtL. Oberoende av migrationsstatus, medborgarskap eller nationalitet, gäller principen om non-refoulement på alla former av avlägsnande och förflyttningar.⁷¹

Av 12 kap. 2§ UtL framgår vidare att utvisning av en utlänning inte får ske till ett land där han eller hon riskerar att utsättas för förföljelse eller där han eller hon riskerar att sändas vidare till ett land där det föreligger en sådan risk. Detta förbud är emellertid inte absolut och kan frångås om utlänningen har begått ett synnerligen grovt brott och därigenom visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara att låta utlänningen stanna i landet.

⁷⁰ Se till exempel: art.3 European Convention for the Protection on Human Rights and Fundamental Freedoms, art.33 Convention Relating to the Status of Refugees, art. 3 Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.

⁷¹ The Office of the High Commissioner for Human Rights (2018).

4.4.2.1 Analys

Det är uppenbart att verkställighetshinder, på goda grunder, kan sätta käppar i hjulen för både meddelandet av ett utvisningsbeslut men även för genomförandet av själva utvisningen.

En fråga som uppkommer i sammanhanget är om lika fall kan anses behandlas lika när det föreligger verkställighetshinder för utvisning för vissa utlänningar medan andra kan utvisas utan problem. Om utlänningarna har begått samma typ av brott, dömts till samma typ av straff och fått ett utvisningsbeslut förenat med sin dom är det eventuellt rimligt att påstå att de inte har behandlats lika. Å andra sidan kan argumenteras att fallen inte är lika eftersom den ena utlänningen kanske riskerar att torteras eller straffas med döden om han eller hon utvisas till sitt hemland medan den andre inte löper någon liknande risk.

5 Utvisning i praktiken

5.1 Media och politiken

Åsikten att rätten att vistas i Sverige är förverkad om man som utländsk medborgare begår ett allvarligt brott tycks speglas i mediernas rapportering.⁷² Även inom politiken finns det indikationer på att många inte tycker att nuvarande lagstiftning är tillräcklig. Under år 2018 lämnades flertalet motioner in med förslag på att öppna upp för utvisning på grund av brott i fler fall.⁷³ Moderaterna gick ännu längre och föreslog att en utlännings anknytningen till Sverige bör tillvägas mindre betydelse vid utvisningsprövningen⁷⁴. Socialförsäkringsutskottet framhöll, i betänkande av motionerna, åsikten att utlänningar som bor och vistas i Sverige ska följa svensk lagstiftning. Man föreslog således att riksdagen skulle bifalla förslaget att fler brott ska kunna leda till utvisning. Utskottet ansåg att regeringen bör se över lagstiftningen och återkomma med förslag som möjliggör utvisning av utlänningar i fler fall än idag.⁷⁵ Angående förslaget att en utlännings anknytning till Sverige bör tillmätas mindre betydelse vid utvisningsprövningen pekade utskottet på vikten av att beakta barnets behov av sina föräldrar samt rimligheten i att ta hänsyn till en utlännings anknytning. Utskottet valde således att föreslå för riksdagen att detta förslag skulle avslås.

Riksdagen valde att gå på socialförsäkringsutskottets linje och biföll socialförsäkringsutskottets förslaget samt överlämnade uppdraget att se över lagstiftningen till regeringen.⁷⁶

Den 30 april 2020 beslutade regeringen att tillsätta en utredning angående skärpta regler för utvisning på grund av brott. Av direktivet framgår att man

⁷² Schultz, Våldtäktsdömd man utvisas inte - klart det skaver, SVD, 24/4 2019.

⁷³ Bet. 2018/19:SfU16.

⁷⁴ Se motion 2018/19:1902 av Louise Meijer (M).

⁷⁵ Bet. 2018/19:SfU16 s. 78

⁷⁶ Prot. 2018/19:77 §13, punkt 18.

genom utredningen ska komma med förslag på hur reglerna om utvisning kan skärpas så att utvisning kan ske i fler fall än idag.⁷⁷

5.2 Statistik över utvisningsbeslut

I en rapport från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har det tagits fram statistik över utvisning på grund av brott mellan åren 2000 – 2014. Statistiken avser meddelade utvisningsbeslut i tingsrättsdomar och behandlar hur stor andel av tingsrättsdomarna för dels folkbokförda utlänningar, dels icke folkbokförda utlänningar som förenas med ett beslut om utvisning. Eventuella utvisningsbeslut i högre rätt berörs inte av studien.⁷⁸ Av statistiken framgår inte heller hur många utvisningar som verkställs eller misslyckats.

Enligt BRÅ utgjorde utlänningar som inte är folkbokförda i Sverige 85–94% av samtliga meddelade utvisningsbeslut under 2000-talet. Andelen utvisningsbeslut meddelade för folkbokförda utgör således 6–15% av samtliga utvisningar.⁷⁹

Om man vidare undersöker statistiken gällande mycket allvarliga brott så som mord, dråp, synnerligen grov misshandel, våldtäkt och grov våldtäkt skiljer sig andelen utvisade sig åt väsentligen i de mellan icke-folkbokförda och folkbokförda utlänningar. Icke-folkbokförda som dömts för mord fick domen förenad med utvisning i 60% av fallen, vid dråp förenades domen med utvisning i 58% av fallen, vid synnerligen grov misshandel förenades domen med utvisning i 50% av fallen och vid våldtäkt samt grov våldtäkt förenades domen med utvisning i 63% respektive 73% av fallen. För folkbokförda utlänningarna är siffrorna väsentligt lägre. Utvisning skedde i 43% av fallen då domen gällde mord, i 7% av fallen gällande dråp, i 18% av fallen gällande

⁷⁷ Dir. 2020:44 s.1.

⁷⁸ Brottsförebyggande rådet (2016), s. 9.

⁷⁹ Brottsförebyggande rådet (2016) s. 12.

synnerligen grov misshandel och i 19% av fallen gällande både våldtäkt respektive grov våldtäkt.

Om man bortser från de ovan uppräknade brottskategorierna och istället ser på andelen utvisningsbeslut meddelade för fängelsedömda utlänningar får man en tydligare bild över hur frekvent förekommande det är att en fängelsestraff förenas med utvisning. Enligt BRÅ:s statistik fick folkbokförda utlänningar som dömds till ett fängelsestraff sin dom förenad med utvisning i 3% av fallen under åren 2010 - 2014. För icke-folkbokförda som dömts till fängelsestraff förenades domen med utvisning i 25% av fallen. Av statistiken framgår även att ju längre fängelsestraff som utdömts desto större andel av domarna har förenats med ett utvisningsbeslut. Vad gäller livstids fängelse förenades till exempel domarna med utvisning i 71% av fallen för folkbokförda utlänningar, och 100% av fallen för icke-folkbokförda utlänningar.⁸⁰

En rimlig förklaring till icke folkbokförda utlänningars överrepresentation i meddelade utvisningsbeslut är dagens lagstiftning. Domstolen måste under alla omständigheter pröva en utlännings anknytning till Sverige som ett led i prövningen av utvisningsbeslutet. Folkbokförda utlänningar torde generellt sett ha en starkare anknytning till Sverige än de som inte är folkbokförda och skyddet mot utvisning är således starkare.⁸¹ Regeringen har konstaterat att detta skydd är mycket starkt och uttalat att det är mycket viktigt att en utlänning ska ha rätt att vid någon tidpunkt kunna känna trygghet i Sverige. Statistiken bekräftar således avsikten hos lagstiftaren. Det ska krävas betydligt mer för att ett utvisningsbeslut ska kunna meddelas då en utlänning som åtalats för brott har stark anknytning till landet.

⁸⁰ Brottsförebyggande rådet (2016) s. 15 – 16.

⁸¹ Brottsförebyggande rådet (2016) s. 4.

5.2.1 Analys

De siffror som statistiken visar vad gäller utvisning vid mycket allvarliga brott påvisar att det är en majoritet av icke-folkbokförda utlänningar som utvisas vid allvarliga brott. Det är dock inte en överväldigande majoritet, till exempel förenas brottet våldtäkt med utvisning i 63% av domarna för icke-folkbokförda utlänningar. Siffrorna vad gäller folkbokförda utlänningar är som ovan nämnt betydligt lägre vid allvarliga brott. 19% av utlänningar som döms för våldtäkt har fått domen förenad med utvisning, en siffra som tillsynes kan anses vara mycket låg.

De låga siffrorna vad gäller utvisningsbeslut meddelade för folkbokförda utlänningar torde bekräfta att skyddet mot utvisning som en utlänning med lång vistelsetid eller stark anknytning åtnjuter är mycket starkt. Det är således rimligt att påstå att statistiken bekräftar lagstiftarens avsikt i fråga om både synnerliga skäl och en utlännings anknytning. Ur denna aspekt kan man därför anta att lagstiftningen varit effektiv och uppnått det som avsågs.

Vad gäller andelen som utvisas till följd av brott kan effektiviteten hos lagstiftningen däremot ifrågasättas. Statistiken visar på att utvisning vid fängelsestraff är relativt ovanligt när det gäller tidsbestämt fängelsestraff för en folkbokförd utlänning. En intressant fråga att ställa sig till följd av dessa låga siffror som statistiken visar är om det krävs för mycket för att kunna utvisa en utlänning som begått brott i landet. I och med regeringens beslut om att tillsätta en utredning för hur reglerna om utvisning på grund av brott ska skärpas och hur fler brott ska leda till utvisning verkar det som att lagstiftaren anser att så är fallet.

5.3 Statistik över verkställighet

För att få en korrekt helhetsbild vad gäller utvisning på grund av brott är det viktigt att komma ihåg att verkställigheten av utvisningar spelar in. Alla de

som har fått ett utvisningsbeslut till följd av ett brott kan inte utvisas. Det kan bero på verkställighetshinder enligt 12 kap. UtlL men det kan även bero på att individen avviker och inte står att finna då utvisningen ska verkställas. Polisen, som ansvarar för verkställigheten vid utvisning på grund av brott, har fört statistik över antalet inkomna ärenden och antalet verkställda ärenden åren 2018 och 2019. Enligt denna statistik inkom, år 2018, 608 domstolsärenden från kriminalvården om utvisning på grund av brott medan 649 verkställdes.⁸² År 2019 inkom 1 274 domstolsärende från Kriminalvården angående utvisning på grund av brott medan 1085 verkställdes.⁸³ Tolkningsen av denna statistik blir dock problematisk eftersom det inte går att utläsa när de ärenden som verkställts har inkommit. Utvisningar som verkställs ett år kan ha inkommit till Polisen ett annat år och en linjär tolkning blir således omöjlig. Polisen har även påpekat att det kan finnas kvalitetsbrister i statistiken på grund av att en stor del av statistiksammanställningen sker manuellt. Konstateras kan dock att det, enligt statistiken, år 2018 verkställdes fler utvisningar på grund av brott än vad som inkom till Polisen. År 2019 kan det konstateras att det återigen enligt statistiken inkom fler ärenden avseende utvisning på grund av brott än som verkställdes.

Genom att se på statistiken över tid kan en något klarare bild emellertid framgå även om problematiken kring en linjär tolkning kvarstår. Polisen har publicerat en översikt över verkställda utvisningar åren 2012 – 2019.⁸⁴ Här har man dock valt att inte visa siffrorna över antalet inkomna ärenden varför det inte finns någonting att jämföra antalet verkställda utvisningar med. Vid förfrågan uppgav Polisen att det inkommit 6 121 ärenden år 2012 – 2019 medan det enligt översikten verkställdes 5 689 utvisningar på grund av brott mellan åren 2012 – 2019.⁸⁵ Beroende på hur man tolkar siffrorna kan differensen på 432 ärenden mellan antalet inkomna och antalet verkställda ärenden tyckas både stor och liten. Oavsett kan det konstateras att det mellan

⁸² Polismyndigheten, statistik över verkställigheter 2018.

⁸³ Polismyndigheten, statistik över verkställigheter 2019.

⁸⁴ Polismyndigheten, statistik över verkställigheter 2012 – 2019.

⁸⁵ Se bilaga A.

åren 2012 – 2019 har inkommit fler ärenden om utvisning på grund av brott än som har verkställts.

5.3.1 Analys

Statistiken över verkställighet ger inte en entydig bild av hur många av utlänningarna med utvisningsbeslut som de facto utvisas. Det kan konstateras att fler utvisningsärenden har inkommit till polisen än vad som har verkställts. Detta torde vara en indikation på att det finns en viss problematik med att utlänningar som fått ett utvisningsbeslut av domstol trots allt kan stanna kvar i Sverige.

Någon mer precis slutsats är inte möjlig att dra förrän mer data och statistiska undersökningar görs tillgängligt.

6 Slutord

Avslutningsvis vill jag återgå till uppsatsen frågeställning: är utvisning på grund av brott ett rättssäkert och effektivt rättsmedel?

Avseende rättssäkerhet har det i uppsatsen konstaterats att det finns oklarheter kring rättsläget och domstolarnas bedömning i utvisningsfrågan. Oklarheterna medför att det blir svårt att förutse utgången i den helhetsbedömning som domstolen gör när den väger samhällets intresse för utvisning mot utlännings anknnytning till det svenska samhället och vistelsetid i landet. Det är även möjligt att bristen på tydlig lagstiftning kan medföra att lika fall inte behandlas lika. Lagstiftaren behöver ta tydligare ställning i frågan om vilka faktorer som kan beaktas i en återfallsriskbedömning där tidigare dokumenterad brottslighet saknas och i fråga om när utvisning på grund av brottets allvar kan ske.

Huruvida utvisning på grund av brott är ett effektivt rättsmedel beror på hur man definierar effektivitet. Statistiken visar på att lagstiftningen i fråga om en utlännings skydd mot utvisning uppnår det starka skydd som lagstiftaren ämnat. I denna bemärkelse kan lagstiftningen därmed anses vara effektiv. Det kan däremot konstateras att utvisning inte sker i en majoritet av fallen som gäller allvarlig brottslighet för de utlänningar som är folkbokförda i Sverige och att enbart 3% respektive 25% av fängelsedömda folkbokförda samt icke-folkbokförda utlänningar får domen förenad med utvisning. För den som anser att utvisning bör ske i fler fall ter sig nuvarande lagstiftning enligt statistiken således inte särskilt effektiv. Möjligen är detta på väg att ändras i och med regeringens beslut om att tillsätta en utredning för att se hur reglerna om utvisning på grund av brott kan skärpas så att utvisning kan ske i fler fall än idag.

Bilaga A

Tabell över antalet inkomna domstolsärenden 2012 -2019 inkommen via mail från granspolisen.noa@polisen.se (2020-04-17).

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
841	847	889	736	764	743	649	652

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

Borgeke, Martin & Månsson, Catharina: *Studier rörande påföljdspraxis med mera*, 6 uppl., Stockholm 2018.

Brottsförebyggande rådet, *Utvisning på grund av brott 2000 – 2014*. Stockholm 2016. Kortanalys 2/2016, tillgänglig på <https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2016-05-18-utvisning-pa-grund-av-brott-2000-2014.html> (besökt 2020-03-27).

Hammar, Tomas: *Sverige åt svenskarna: Invandringspolitik, utlänningskontroll och asylrätt 1900–1932*, Stockholm 1964.

Jareborg, Nils & Zila, Josef: *Straffrättens påföljdslära*, 5 uppl., Stockholm 2017.

Kilander, Svenbjörn: *Censur och propaganda: Svensk informationspolitik under 1900-talets första decennier*, Stockholm 1981.

Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.): *Juridisk metodlära*, 2 uppl., Lund 2018.

The Office of the High Commissioner for Human Rights: *The Principle of Non-refoulement under International Human Rights Law*. 2018, tillgänglig på <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Migration/GlobalCompactMigration/ThePrincipleNon-RefoulementUnderInternationalHumanRightsLaw.pdf> (besökt 2020-05-25).

Ohlsson, Thomas (2010), 'En ny strafflindringsgrund', i: *SvJT* 2010, s. 483-490.

Peczenik, Alexander: *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet och juridisk argumentation*, 1:1 uppl., Stockholm 1995.

Ulväng, Magnus, 'Straffbegreppet', i: Kugelberg, Charlotte m.fl. (red.), *SvJT 100 år (festschrift)* 2016, s. 221–236.

Ågren, Jack: *Billighetskålen i BrB 29:5 – berättigande och betydelse vid påföljdsbestämning*, Stockholm 2013.

Åklagarmyndigheten, *Utvisning på grund av brott – vägledning för åklagare*. Stockholm 2019. Rättspromemoria 2019:5, tillgängligt på <https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/rattspromemorior/rattspm-201905-utvisning-pa-grund-av-brott.pdf> (besökt 2020-04-15).

Elektroniska källor

Efendic, Negra, Var fjärde utvisningsärende hos polisen kan inte verkställas, *SVD*, 2019-02-25. Tillgänglig på <https://www.svd.se/en-av-fyra-overlarnad-till-polis-kan-inte-tvangsutvisas>.

Malmgren, Kim, Våldtäktsman får stanna i Sverige – slipper utvisning, *Expressen*, 2019-04-24. Tillgänglig på <https://www.expressen.se/nyheter/brottscentralen/valdtaktsman-far-stanna-i-sverige-slipper-utvisning/>.

Schultz, Mårten, Våldtäktsdömd man utvisas inte - klart det skaver, *SVD*, 2019-04-25. Tillgänglig på <https://www.svd.se/valdtaktsdomd-man-utvisas-inte--klart-det-skaver>.

Alla elektroniska källor besökta senast 2020-05-26.

Lagkommentarer

Fridström, Ingela, Utlänningslagen (2005:716) lagkommentar, Karnov, i JUNO.

Sandesjö, Håkan & Wikrén, Gerhard, Utlänningslagen med kommentarer (2019-10-01), 11C uppl., i JUNO.

Ulväng, Magnus, Brottsbalken (1962:700) lagkommentar, Lexino (2017-09-01), i JUNO.

Ågren, Jack, Brottsbalken (1962:700) lagkommentar, Karnov, i JUNO.

Övriga källor

Motion 2018/19:1902 av Louise Meijer (M).

Motion 2018/19:869 av Edward Riedl (M).

Motion 2018/119:2469 av Andreas Carlsson m.fl. (KD).

Riksdagens protokoll - Prot. 2018/19:77.

Polismyndigheten, statistik över verkställigheter 2018. Tillgänglig på <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/granspolisen/statistik-granspolisverksamhet/> (senast besökt 2020-05-19).

Polismyndigheten, statistik över verkställigheter 2019. Tillgänglig på <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/granspolisen/statistik-granspolisverksamhet/> (senast besökt 2020-05-19).

Polismyndigheten, statistik över verkställigheter 2012-2019. Tillgänglig på <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/granspolisen/statistik-granspolisverksamhet/> (senast besökt 2020-05-19).

Offentligt tryck

Utredningsbetänkanden

SOU 1967:18 Invandringen – Problematik och handläggning.

SOU 1993:54 Utvisning på grund av brott.

Propositioner

Prop. 1954:41 Med förslag till utlänningslag.

Prop. 1979/80:96 Med förslag till ny utlänningslag m.m..

Prop. 1983/84:144 Invandrings- och flyktingpolitiken.

Prop. 1988/89:86 Med förslag till utlänningslag m.m..

Prop. 1993/94:159 Utvisning på grund av brott.

Prop. 2003/04:113 Stärkt barnperspektiv i mål om utvisning på grund av brott.

Utskottsbetänkanden

Bet. 2018/19:SfU16 Migration och asylpolitik.

Direktiv

Dir. 2020:44 Skärpta regler för utvisning på grund av brott.

Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen

B 4150–18

NJA 1990 s.293

NJA 1992 s. 615

NJA 1996 s. 365

NJA 1997 s.158

NJA 1997 s. 535

NJA 1997 s. 622

NJA 2001 s. 464

NJA 2006 s. 375

NJA 2009 s. 300

NJA 2009 s. 559

NJA 2019 s.47

NJA 2019 s. 316